

Turizmin inkişaf modelləri fənni üzrə

imtahan suallarının cavabları

1. Turizmin inkişafının zəruriliyi ?

Turizm iqtisadi və sosial sahə olub onun inkişafı iqtisadi inkişaf deməkdir. İqtisadi potensial, təbii sərvətlər və kommersiya marağı turizmin inkişafını zəruriləşdirir. Turizmin inkişafı iş yerlərini açmağa kənd əhalisinin məşğulluğuna və sosial infrastrukturun inkişafına şərait yaradır. İqtisadiyyatın strukturunda turizmin rolunu artırmaq vəzifəsinə dövlət siyasəti kimi baxılır.

2. Turizmin inkişaf modellərinin iş vəzifəsi?

Turizm kompleks qarşılıqlı əlaqədə olan sahə, ərazi və funksional məqsədlər və vəzifələr kəsb edir. Onun təsviri və perspektivi konseptual inkişaf resuslar və texnologiyalar hesabına baş verir. Bütün sahələrin turizmə təsirini qiymətləndirmək üçün onun modeli, girişi, çıxışı və əlaqələri riyazi funksional modellərlə təsvir olunur.

3. Turizmin inkişafının modellərinin təsnifatı?

Turizmin inkişafının modelləri kompleks sistemli ərazi, sahə və sahələrarası səbəb və nəticə əlaqələri ilə ifadə olunur. Onun təhlili və idarə edilməsi üçün riyazi üsullar tətbiq edilir. Modelin məqsədi maksimum gəlir və məhdud resuslar olur.

$G = X_1 Y_1$ - riyazi modeldir.

4. Turizmin makroiqtisadi modeli

Makroiqtisadi turizm modeli turizmin iqtisadi artımda və sosial inkişafda yerini və rolunu təsvir edir. Makro səviyyəli problemlərin həllində turizmin perspektivi və inkişafı üçün təşkilati iqtisadi vəzifələri müəyyənləşdirir. Turizmin Azərbaycanda xüsusiyyətlər açılır. Turizmin meyli əsas parametrləri turistlərin sayının artırılması yolları müəyyənləşir. Turizmin dövlət siyasəti qanunvericilik bazasında əsas parametrləri proqnozlaşdırılır.

5. Turizmin modelinin xüsusiyyətləri?

Onun coğrafi iqlimi təbii sərvətlərlə bağlılığı xüsusi maraq turizmi, təhsil, səhiyyə, və kənd turizminin əsas əlamətləri ilə müəyyənləşir. Mövsümi turizm, təhsil turizmi risklərlə bağlıdır. Turizm insanlarla onların həyat səviyyəsi və motivi ilə ölçülür.

6 Turizmin regional modeli

Regional inkişaf məqsədinə və onun resuslarına söykənən inkişaf modeli regional modelidir. Ali məqsəd turizmin region əhalisinin həyat səviyyəsini yüksəltmək, onun ölkə iqtisadiyyatında payını artırmaq və resusların iqtisadi dövriyyə cəlb edilməsinə təsir etməkdir. Ona görə də regional tənzimləmə siyasəti inkişaf modelinin əsas nəzəri metodoloji hissəsidir. Region modelinin turizmə tətbiqi regionun gəlirləri və xərclərini, infrastrukturu yaratmağa yönəlir.

7. Turizmin sahə modeli

Məqsəd turizmin ayrı-ayrı növləri və funksional təyinatını daha da intensivləşdirmək, sahənin xalis gəlirlərini artırmaq onun ÜDM –da payını yüksəltmək və regionlarda yerləşməsinin əlverişli variantını hazırlamaq, resursların istifadəsinin və bölgüsünün optimal variantlarını verməkdir.

8. Sahələr arası model

Turizm sahələr arası fəaliyyət növüdür. Onun kənd təsərrüfatı, sənaye potensialı əhali və dövlət mexanizmləri ilə idarə edilməsi onun sahələr arası əlaqəsini formalaşdırır.

$$\sum A_{ij} - Y_j = X_i$$

Burada a_{ij} - i-sahəsinə j-turizmdə payı y_j - turizm məhsulu x_i sahəsinin resursu

9. Turizmin proqnoz modeli

Turizmin proqnoz modeli gələcəkdə turizmin inkişafının əsas istiqamətlərini onun yerləşməsi və fəaliyyətinin əsas təşkili formaları deməkdir. Proqnozlar uzun müddətli dövr üçün turizmin inkişafı deməkdir. Aktiv və passiv proqnozlar vardır. Turizm bazarının əsas parametrləri verilir. Statistik və dinamik proqnoz modeli verilir. Proqnozlar resursların imkanlarını nəzərə alır.

10. Turizmin bazar modeli

Tələb və təklifə əsaslanır. Turistlərin sayı, onların alıcılıq qabiliyyəti turistlərin xarakteristikası və segmenti turizm təklifini müəyyənləşdirir. Tələb və təklif tarazlaşır. Turizmin bazar modeli bazara çıxarılan turizm xidməti ilə ölçülür

11 Turizm fəaliyyəti

Turizm fəaliyyəti onun məhsulu ilə ölçülür. İl ərzində gəlmə və getmə turistlərin sayı turizm fəaliyyətini planlaşdırır. Turizm fəaliyyəti il, mövsümü və məhsulun növü üzrə planlaşdırılır.

12 Turizmin bazar modeli

Turizmin bazarı turizm məhsulunun reallaşması deməkdir. Tələb turizm məhsulunun kəmiyyət, keyfiyyət və qiymətinə görə müəyyənləşir. Turizm bazarının əsas parametrləri il ərzində turistlərin sayı onların turizm tələbi və turizm sənayesinin turizm infrastrukturunun həcmində əhatə edir. Turizm bazarı modeli tələb təklif və qiymətdən asılıdır.

Burada T- tələb Təklif, Q-qiymət

13 Turizmin inkişafında əsas amillər

-coğrafi amil

-təbii –iqlim şəraiti

- investisiya

-turizm potensialı

-turistlərin sayı

Turizmin amili təsərrüfat fəaliyyətinin təşkilindən asılıdır. Təşkilatı amil olaraq informasiya xidmət, reklam, infrastruktura və müəssisə fəaliyyətinin təşkili nəzərdə tutulur.

14 Turizmin səmərəsi modeli

Gəlirlər və xərclər arasında nisbətlərin dəyişməsidir. Onun səmərəsi iqtisadi, sosial səmərə ilə ölçülür, model olaraq məsrəf gəlir üzərində qurulur. Hər turistə düşən xərclərin hesabına əldə olan gəlir nisbi səmərədir.

$G=BC/BX$ –burada BC- səmərə, BX-xərçdir

15. Turimin sosial modeli

Turizmin sosial mənası və inkişafının nəticələri sosial problemlərin həllində iş yerlərinin açılması regionların sosial infrastrukturun genişlənməsi regionlarda potensialın istifadə edilməsi üçün əsas rol oynayır. Turizm inkişaf edən regionlarda əhalinin məşğulluğu üçün şərait yaradılır. Kənd turizmi inkişaf edir. Kənd təsərrüfatında məhsulların və sənayesinin məhsullarının alıcısı artır, gəlirlər çoxalır, nəqliyyat və infrastruktura genişlənir.

16.Xüsusi maraq turizm modeli.

Xüsusi maraq turizmi konkret ünvanlı və əlavə maraq üçün təşkil olunur. Təhsil, səhiyyə və ekoloji turizm xüsusi maraq turizmidir. Xüsusi maraq turizmi təşkil etmək əlavə sahələrin inkişafı və əmək ehyiatları ilə bağlıdır. Miqrasiyanı artırır. Gəlmə turizmi çoxalır, əlavə region büdcəsinə vəsaitlər daxil olur.

17. Turizmin modellər sistemi.

Turizmin inkişafı ierarxik struktura malikdir. Makro, mikro və regional sahə turizmi bir-biri ilə sistemli və məntiqli bağlıdır. Onların resursları məcmu potensialı artırır. Turizm regionları ixtisaslaşır və dərinləşir.

18.Turizmin inkişafında səmərəli yerləşmə modeli.

Turizm ərazi və sahə üzrə inkişaf edir, dərinləşir. Onun yerləşməsində iqtisadi səmərə nəqliyyat gömrük və sərhədlərə yaxın olması, beynəlxalq hava limanına yaxın olması və ucuz resurslardan asılı olaraq ərazi üzrə yerləşir. Ərazidə və ona yaxın regionlarda turizm üçün zəruri olan təbii coğrafi resurslardan səmərəli istifadə etmək mümkün olanda həmin ərazilərdə müəssisələr tikilir.

19.Turizmin inkişafında resurs modeli.

Turizm müxtəlif resurslarla və onların istifadə texnologiyasına görə fərqlənir. Hər bir ölkənin turizm üçün səmərəli resursları ola bilər. Azərbaycanda təbii sərvətlər tarixi- milli dəyərlər abidələr, mədəni inkişaf turizmin perspektivini onun əsas istiqamətlərini müəyyən edir. Təbii, coğrafi, əmək və idarə etmə mexanizmlərinə bölünür.

20.Turizmdə turistlərin motivi.

Motivləşmə turistlərin yaşayış yeri, iş yeri, gəlirləri, ailə tərkibi və istehlakından asılıdır. Turist motivi turist müəssisələrinin planlaşması onların fəaliyyət növünü turist məhsulunun marketinə quruluşunu idarə etməyə əsas verir.Turistlərin motivi turizm növünün şəraitindən onun qiymətindən və əhalinin tələbindən asılıdır.

21. Turizmin iqtisadi riyazi modeli.

Bu model ekzogen və endogen parametrlərinin qarşılıq əlaqəsinə və son nəticəyə təsir edən amillərin asılılığına yönəlir. Korreksiya , reqresiya funksional modellər səbəb və nəticə əlaqələrini əhatə edir . Modellər bir parametrlili və çox faktorlu modellərə bölünür .

$Y = a_1x_1 + a_2x_2 + \dots + a_nx_n$ burada y - turustlərin artımı x_1 - gəlirlər, x_2 - qiymət x -başqa amillərdir. Modellər statistik ,dinamik modellərə bölünür. İqtisadi riyazi modellər sistem halında verilir. Sistem makro və mikro səviyyəli modellərə bölünür.

22.Turizmin proqnozu.

Gələcəyə baxış deməkdir. Əsas meylləri qiymətləndirməklə gələcəyə inkişafın dinamikası verilir. Proqnozlar, passiv və aktiv proqnozlara bölünür. Meylləri qiymətləndirib, onlara funksional asılılıq tərtib edib proqnozlar verilir. Turizmin proqnozu sahələr , ərazilər və makro , mikro səviyyəli proqnozlara bölünür.

Proqnozlaşma təhlili aparmaq, meylləri təhlil etmək və qərar qəbulu üçün istifadə olunur. Proqnozlaşma daha çox konseptual inkişaf meyllərini özündə əks etdirir.

23. Turizmin makro səviyyəli tədqiqi .

Onun iqtisadi artım və ölkə iqtisadiyyatında rolu qiymətləndirilir. İqtisadi və struktur siyasəti forma kimi öyrənilir. Turizmin əsaslı vəsait qoyuluşunun istifadəsi və kənd potensialının istifadəsi yolları təhlil olunur . Turizmin gəlirliyi, onun multiplikasiyası səmərəsi qiymətləndirilir. Turizmin regional inkişaf istiqamətləri təhlili olunur.

24. Turizmdə mülkiyyət münasibətləri

Turizmdə özəl mülkiyyət aparıcı həlqədir.Sahibkarlıq fəaliyyəti əsas rol oynayır. Turizmdə xüsusi kapital investisiya mənbəyi rolunu oynayır. Turizmdə əsas aşağıdakı mülkiyyət formaları mövcuddur. Dövlət, xüsusi və bələdiyyə mülkiyyəti . Mülkiyyət formaları turizmin təşkilinə ,onun gəlirlərinin bölgüsünü və yenidən bölgüsünü təmin edir.Əsas mülkiyyət forması xüsusi mülkiyyətdir. Sahibkarlıq formaları turizm mülkiyyətinə görə formalaşır. Dövlət özəl sektoru stimullaşdırır. Maliyyə, kredit və vergi mexanizmi ilə onların inkişafına şərait yaradır.

25.Turizmin təşkili formaları

Müasir şəraitdə turizmin təşkili firmalar,müəssisələr, korporasiyalar , asosiyasiyalar ola bilər.Regionlarda turizmin təşkili modeli daxili resurslara və bazara yönəldilir. Gəlir gətirmək onun təşkilinin səmərəli variantıdır. Turizm müəssisəsi təşkilatı quruluş olaraq idarəetmə obyektidir. Məqsəd, resurs, bazar tipli model ətrafında formalaşdırılır və ixtisaslaşdırılır. Turizm obyektləri hər bir

regionda və funksional təyinatına görə ixtisaslaşır. Turizmin təşkilində elmi , texnologiyalar, innovasiyalar və kadr potensialı planlaşdırmaqla kompleks sistemli təşkilatı quruluş yaradılır.

26. Turizmin inteqrasiya modeli

Xarici əlaqələr və sahələr arası komplekslər turizmin inteqrasiyası deməkdir. Giriş və çıxış parametrləri olaraq gəlmə və getmə turizminin nisbətləri və onun səmərəli təşkili inteqrasiyasının formalarıdır. Turizm korporasiyası sahibkarlıq –holding fəaliyyəti inteqrasiyasının amilidir. Maksimum səmərə inteqral səmərədir.

Max O → turizmin inteqral modelidir.

27. Turizmin maliyyə modeli

Bütün mənbələr hesabına turizmə qoyulan kapital onun maliyyə potensialıdır.. Dövlət büdcəsi daxili resurslar, əhəlinin xərclərinin onun maliyyə əsasıdır. Turizm mənfəəti onun xərc və gəlirləri arasında nisbətdir.

$R = C/x_{\text{xərc}}$ - onun səmərəsidir.

Turizmdə rentabellik gəlirlər xərclərin nisbətidir.

28. Turizmdə multipikasiya səmərəsi

Turizm bir sıra, birbaşa və dolayısı amillərin məcmusudur. Hər bir amil aralıq amil olaraq digərinə təsir edir. O da öz növbəsində sonrakı amillərə təsir etməklə turizm fəaliyyətinə təsir edir. Odur ki sənaye, mənzil , ekologiya, əhəli amili özünün təsirləri ilə multipikasiya amili olaraq effekt yaradır.

$E = x_1 x_2 x_n$

29. Turizmin gəlirlərinin bölgüsü modeli

Turizn gəlirləri dövlət, ərazi və sahibkar arasında bölünür. Sonradan onun yenidən bölgüsü baş verir. Əməkhaqqı, əsas fondlar, dövriyyə vəsaitləri və yığım vəsaitləri formalaşır. Əmək haqqı sığorta və ərzaq, qeyri ərzaq istehlakına sərf olunur.

30. Turizmin sistem təhlili

Turizmin sistem təhlilinin əsas vəzifəsi Onun makro və mikro səviyyəli inkişaf dinamikasını, turizm potensialını və turizm məhsulunun ümumi həcmi və strukturunu verməkdir. Turizmin sistemi onun məqsədi, resursu və əsas təşkili mexanizmlərini əks etdirir. Makrosəviyyəli təhlil nəticəsində onun mövcud

vəziyyəti qiymətləndirilir. Perspektivliklər tapılır. Turizmin təhlili statistik və dinamik meyllərə uyğun olaraq təşkil edilir.

31. Turizmin planlaşması modeli

Planlaşma strateji və marketing planlaşmasına bölünür. Stratejik planlaşma dövlət siyasətini əsas götürür. Marketing planlaşması isə turizm məhsulu və onun növü , çeşidi, keyfiyyəti, tələbatı ödəmək qabiliyyəti ilə ölçülür. Marketing planlaşması sahibkarlığın inkişafının əsas istiqaməti olaraq turizmin təşkili mexanizmidir. Onun modeli tələb və təklif əyrisinə əsaslanır.

32. Turizmin təşkili modeli

Turizmin yerləşməsi, onun məhsulu, onun əsas istiqamətləri və iş qüvvəsinin stimullaşdırılması mexanizmlərini əhatə edir. Turizmin təşkili, onun planlaşması və idarə edilməsini əks etdirir. Planlı proqnozlar əsasında tərtib olunur. Cari və prespektiv planlar tərtib olunur. Planlar ərazi, sahə və hər hansı istiqaməti üzrə tərtib olunur.

33. Turizmin idxal və ixrac modeli

Turizm gəlirləri idxal hesabına formalaşır. Gəlmə turizmi respublika daxilinə pul, valyuta gətirir. Turistlərin özləri ilə əmtəə , istehlak edilmiş xidmətə görə haqq ödəmələri ilə fərqlənir. Getmə turizmi respublikada ixrac olunan valyutanı və məhsulları özündə birləşdirir. Müsbət saldo turizmin gəlirlərini artırır. Respublikada ixracat yönlü potensialını artırır.

$S=GT$ burada GT –getmə turizmi

34. Turizmin ixracatı bazarı

Bazarın genişlənməsi turizm məhsulunun dünya bazarına çıxarılması ilə mümkündür. Daxili və xarici bazarlar turizm məhsulunun qiyməti, keyfiyyəti və kəmiyyəti ilə ölçülür. Daxili bazarın genişlənməsi turizm xidmətinin yerli əhaliyə uyğun təşkili deməkdir. Xarici turistlər turizmin inkişafında əsas rol oynayır. Turizm dövriyyəsi turistlərin sayı, onların hər birinin çəkdiyi xərclə ölçülür.

35. Turzmin təşkili modelində dövlətin rolu

Dövlət turizmin inkişafında sahibkarlığı təmin edir. Dövlət maliyyə resurslarını investisiya yaxud kredit yolu ilə müəssisələrə verir. Dövlət hüquqi mexanizmlər yaradır. Daha çox şərait yaradır. İnfrastruktur obyektlərinə lisenziya verir. İxracata stimül yaradır. Viza və gömrük rejimini planlaşdırır. Strategiya hazırlayır.

36. Turstlərin seçilməsi modeli

Turistlərin seçilməsinə turist məhsulunun aspektləri onun qiyməti və geosiyasi vəziyyəti təsir edir. Nəqliyyat , onun və məsafə amili turistlərin tələbini artırır. Turistlərin seçimi onun sosial motivi və özünün davranışı ilə bağlıdır.

37. Turizmdə ixtisaslaşma

Turizmin hər hansı məhsul və fəaliyyət növü üzrə inkişafı və dərinləşməsi ixtisaslaşma adlanır. Turizmdə ixtisaslaşma elmi-texniki tərəqqi və səmərəliliyini yüksəldilməsi üçün inkişaf etdirilməsi üçün inkişaf etdirməsi üçün inkişaf etdirilir. Məhsul üzrə ixtisaslaşma bazar tələbinə görə edilir. Xarici bazarlara görə ixtisaslaşma daha çox səmərəli təşkilata görə həll edilir.

38. Turizmin regional problemləri

Yerli resursların istifadəsi turizm rəqabəti və Azərbaycan respublikasında kəndin sosial iqtisadi inkişaf problemləri turizmin əsas problemləridir. Turizmin regionlarda inkişafı həmin regionların kompleks və əhalisinin sosial inkişafı üçün zəruridir. Turizmin regionlarda yerləşməsi kapital qoyuluşu, investisiya və sahibkarlıq problemləri ilə bağlıdır. Regionda inkişafın əsas amilidir.

39. Turizm məhsulunun qiymətləndirilməsi və qiymətəmələgətirmə

Turizm məhsulunun qiyməti tələb və təklif həm də çəkilən xərclərlə müəyyənləşir. Qiymətə təsir edən əsas amil məsrəflər və əməkhaqqı təşkil edir. Turizmdə rəqabət qabiliyyətli olması ona çəkilən xərcləri aşağı salmasına yönəldilir. Xərclər birbaşa və dolayısı xərclərə material, sosial xərclər və əməkhaqqı xərcləri ilə müəyyənləşir. Qiymətin yüksəldilməsi tələbi azaldır. Əksinə qiymətin azalması tələbi artırır. Tələb və təklifin tarazlığı tarazlı qiyməti formalaşdırır.

40. Turizmin əməkhaqqı sistemi

Əməkhaqqı işçilərə verilən haqqa deyilir. İşin həcmi onun faydalılığı əməkhaqqının səviyyəsini müəyyənləşdirir. Nominal və real əməkhaqqı tətbiq olunur. Nominal əməkhaqqı işçiyə verilən əmək haqqından real əmək haqqı həmin pula alınan maddi və mənəvi nemətlər məcmusudur. Real əmək haqqı bir sıra xarici amillərdən asılıdır. Daha çox infilyasiya qiymət, vergi, real əməkhaqqıya təsir edir.

41. Turizmin inkişaf konsepsiyası

Gələcəkdə turizmin yeri və onun əsas istiqamətlərini müəyyənləşdirir. Turizmin inkişaf modeli dinamik modeldir. Amillərin təsirini nəzərə alan kompleks proqram

modelidir. Turizmin inkişafı bir sıra amillərdən asılıdır. Əsas inkişaf davamlı, strateji inkişaf modelidir.

42. Turizm inkişafının beynəlxalq modeli

Turizm integrasiya amili olmaqla iqtisadi və mədəni əlaqələri təmin edir. Turizmin beynəlxalq əlaqələri gəlmə və getmə turizminin nisbətləri ilə ölçülür. Turizmin xarici turistlərə uyğun təşkili dünya səviyyəsinə uyğun inkişaf deməkdir. Turizmin modelinin xarici amillərdən asılılığı xarici turistlərin motivi ilə müəyyənləşir. Xarici turistlərin gəlirləri və sosial motivləri ilə fərqlənir. Xarici turistlərin motivinə uyğun

43. Turizmin inkişafında struktur modeli

Struktur anlayışı turizm müəssisələrinin ərazi yerləşməsi və onun fəaliyyət növü üzrə ixtisaslaşması deməkdir. Struktur model sistem baxımından turizmin inkişafını təmin edir. Regional, iqtisadi və ərazi sahələrinə üzrə struktura turizmin inkişafında əsas istiqamətləri müəyyənləşdirir. Strukturanın təkmilləşməsi islahatlar deməkdir. İslahatlar isə istehsal bölgü strukturunu formalaşdırır.

44. Turizmin əsas göstəricilər sistemi

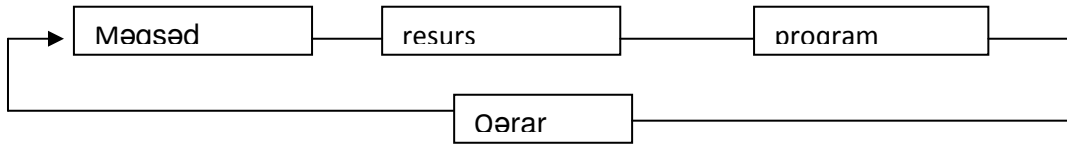
Onun müəssisələrinin sayı və turistlərin sayı istehsal gücləri hər nəfərə düşən turizm xidməti gəlirlər və xərclər onun iqtisadi və sosial fəaliyyətini müəyyənləşdirir. Turizm göstəriciləri mütləq, nisbi və kəmiyyət keyfiyyət göstəricilərinə bölünür. Turizmin növü və onun əsas xidmətinin, onun inkişafının istiqamətləri müəyyənləşdirir.

45. Turizmin inkişafında resurs yanaşma

Turizmin inkişafı ölkə iqtisadiyyatı region və əhali potensialı ilə müəyyənləşir. Resurslar xarici və daxili maliyyə və maddi resurslara bölünür. Daxili resursların əsas istiqaməti əsaslı kapital, investisiya mənbəyi və prioritet sahələr üzrə təsnifatlaşdırılır. Resurs yanaşma islahatlar və struktur dəyişmələri ilə bağlıdır. Resurslar elmi, texniki və innovasiya xarakterli tədbirlər ilə bağlıdır

46. Turizmin inkişafında məqsədli proqram metodunun tərtibi

Məqsədli proqram üsulları məqsəd-resurs-proqnoz və reallaşma mexanizmləri ilə reallaşır. Turizmin inkişafında proqramlar kompleks tədbirləri əhatə edir. Əmək bölgüsü və maraqları əhatə edir. Proqramlar sahə, ərazi istiqamətləri ilə reallaşır.

47. Turistlərin motivi modeli

Turistlər öz demoqrafik tərkibin, istehlak davranışına və iş yerlərinə görə bölünür. Motivləşmə turistlərin gəliri və sosial xarakteristikası ilə səciyyələnir. Turistlər özünün daxili imkanları və özünün motivinə uyğun seçir. Qərarın tələbatı forlamaşdırılır.

48. Turizmin planlaşma modeli

Turizm planları strateji və marketing planlaşmasına bölünür. Strateji planlaşma modeli meyllər və məqsədlərə nail olmaq yollarını əhatə edir. Marketing planlaşması xidmət və məhsulun keyfiyyətinin təkmilləşmə yollarını əhatə edir. Planlaşma riyazi iqtisadi amillər və proqnozlar əsasında tərtib olunur. Planlar sistemli kompleks idarəetmə metodudur.

49. Turizmin inkişafında statistik modellər

Statistik modellər göstəricilərin dinamikasını, dəyişmə meyllərini özündə əks etdirir. Statistik modellər formalaşma və parametrləin döyişməsi ilə ifadə olunur. Riyazi statistik modellər korreksiya, reqressiya tənlikləri ilə ifadə olunur.

$y=a+bx-t$ nliyi turizm göstəricilərinin dəyişmə dinamikasını əks etdirir. Statistik modellər bir amilli, çox amilli, xətti və qeyri-xətti modellərlə ifadə olunur. Statistik təhlil aparmaqla mövcud reallığı qiymətləndirmək və gələcəyə aparan yolu qiymətləndirmək olar.

50. Dinamik modellər

Turizmin inkişaf dinamikası dinamik modellərlə təsvir olunur. Dinamika dəyişmə modellərinin riyazi modelidir. Hər hansı parametrləin dəyişməsinin iqtisadi artıma təsiri və turizmin perspektivi proqnozlaşdırılır. Dinamika modellər sahələrarası, sahədaxili və iqtisadi artım modelinə bölünür. Dinamizm kəmiyyət və keyfiyyət dəyişmələrini əhatə edir. Dinamizm struktur dəyişmələri, meylləri və əsas parametrləri özündə birləşdirir.

